

8.2. PODLE MÍRY PŘÍBUZNOSTI REGIONALIZAČNÍCH ZNAKŮ

a) homogenní region

Tento název svádí k mylné představě, že území takto vymezeného regionu je skutečně homogenní.

Homogennost spočívá jen v tom, že jsme ho **vymezili na základě přítomnosti námi zvolených stejnorodých částic = homogenní jsou jen kritéria vymezení území regionu, ale ne toto jeho území samotné.**

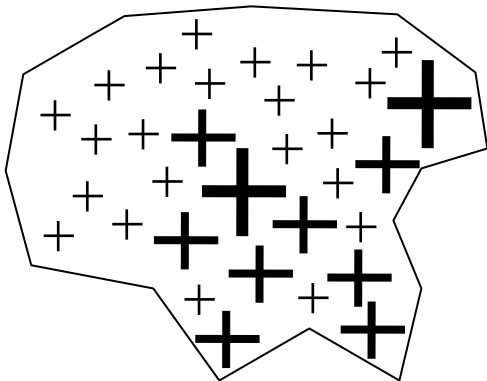
Takže i když je region vymezen např. jen dle výskytu ježků, tak na území tohoto regionu ve skutečnosti existuje vedle ježků i množství jiných, nekonečně různorodých prvků (např. jiných živočichů, rostlin, minerálů a hornin, plynů, kapalin, půd, odpadů, staveb atd.).

b) heterogenní region

Za heterogenní označíme jen ten region, který byl **vymezen na základě přítomnosti námi zvolených různorodých částic v území daného regionu.**

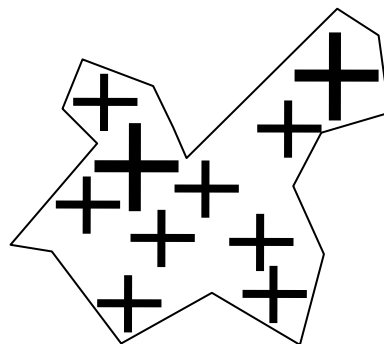
Zjednodušeným příkladem by mohl být region vymezený na základě intenzity rozšíření potkanů (fyzickogeografického prvku) v obytných objektech (socioekonomické prvky) nebo hustota stromové zeleně na jednotku urbanizované plochy atd.

Obr. Poměr regionů monokriteriálních k regionům monokriteriálním se specifikovaným subkriteriem

Region monokriteriální

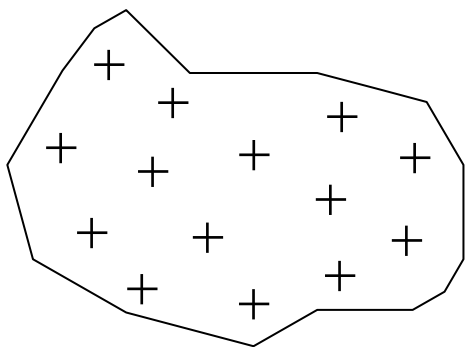
- na základě výskytu jevu zvoleného typu
bez ohledu na jeho
kvantitativní a kvalitativní úroveň

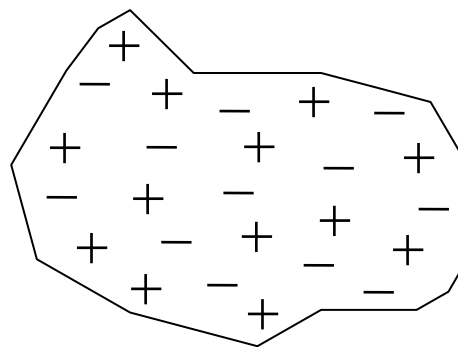
Region monokriteriální se specifikovaným subkriteriem

- nejen na základě výskytu jevu zvoleného typu,
ale v tomto případě
i na základě jeho minimální velikosti

Obr. Poměr regionů homogenních a nehomogenních vůči regionům rovnoměrným a nerovnoměrným

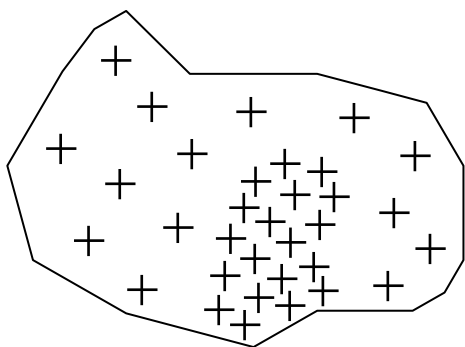

homogenní

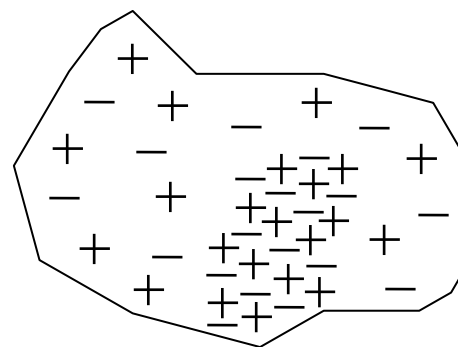

heterogenní

r
o
v
n
o
m
ě
r
n
ý

n
e
r
o
v
n
o
m
ě
r
n
ý

8.3. PODLE REPREZENTATIVNOSTI REGIONALIZAČNÍCH ZNAKŮ NA RŮZNÉ METODOLOGICKÉ ÚROVNI

a) komplexní region

Jde o region, vymezený na základě přítomnosti jevů a jejich výběr reprezentuje zastoupení všech složek geografické sféry anebo zastoupení všech odvětví vybrané složky v daném území.

b) analytický region

Jde o region vymezený na základě přítomnosti jevů, jejichž výběr a vzájemná provázanost reprezentuje určitou složku geografické sféry anebo určité odvětví vybrané složky v daném území.

c) syntetický region

Jde o region vymezený na základě přítomnosti a vzájemné provázanosti jevů, jejichž výběr reprezentuje postatu celého geografického systému anebo jeho vybrané složky či odvětví v daném území.

8.4. PODLE MÍRY DYNAMIKY PRVKŮ A SLOŽEK REGIONU

a) region stavový

Jde o region vymezený pouze na základě skutečného či předpokládaného rozložení jeho prvků a vazeb v

určitém časovém okamžiku v minulosti, současnosti či budoucnosti.

b) region funkční

Jde o region vymezený na základě procesů zajišťujících funkční provázanost jeho prvků a složek v určité etapě jeho vývoje.

c) region vývojový

Jde o region vymezený na základě souvislosti význačných historických stavů jeho prvků a složek v různých časových horizontech.

8.4. PODLE MÍRY A DRUHU GENETICKÉ PŘÍBUZNOSTI REGIONALIZAČNÍCH ZNAKŮ

Dnes na Zemi v podstatě **neexistuje krajina, v níž by se nějak neprolínaly vlivy přírodní s vlivy společenskými.**

Mluvit zde o nějaké aktuální "přírodní krajině" má pak smysl jen tehdy, máme-li na mysli území, na jehož vývoj mají větší vliv bezprostřední vlivy přírodní než bezprostřední společenské.

Mluvit o "kulturní" krajině můžeme jen tehdy, máme-li na mysli území, na jehož vývoj mají větší vliv bezprostřední vlivy společenské než bezprostřední vlivy přírodní.

U vyčleněných regionů se však pohybujeme v jiné rovině:

a) všeobecněgeografický region

Jde o region, vymezený na základě přítomnosti vybraných prvků všech složek geografické sféry (tj. přírodních i společenských), zastoupených v daném území.

b) odvětvový region

Jde o region, vymezený na základě přítomnosti zvolených prvků vybrané složky geografické sféry. Odvětvové regiony pak můžeme rozlišovat na **tři základní druhy poddruhy**:

Fyzickogeografický region. Jde o region, vymezený na základě přítomnosti vybraných prvků přírodních složek geografické sféry, zastoupených v daném území. V rámci tohoto druhu můžeme rozlišovat regiony abiotické, biotické a půdní. V rámci abiotických regionů pak můžeme dále rozlišovat např. regiony geomorfologické, podnebné a hydrogeografické a v jejich rámci ještě další poddruhy. Právě tak můžeme v rámci regionů biotických rozlišovat regiony fyto geografické a zoogeografické a v jejich rámci ještě další poddruhy, atd.

Demogeografický region. Jde o region, vymezený na základě přítomnosti vybraných prvků obyvatelských složek geografické sféry, zastoupených v daném území. V rámci tohoto druhu pak můžeme dále rozlišovat regiony např. čistě demografické, etnografické, rasové atd., a v jejich rámci ještě další poddruhy.

Sociogeografický region. Jde o region, vymezený na základě přítomnosti vybraných prvků společenských složek geografické sféry, zastoupených v daném území. V rámci tohoto druhu pak můžeme dále rozlišovat regiony např. zemědělské, průmyslové, rekreační, politické atd., a v jejich rámci ještě další poddruhy.

9. ZÁKLADNÍ STRUKTURNÍ PRVKY REGIONŮ

9.1. MÍRA ROVNOMĚRNOSTI ÚZEMNÍHO ROZLOŽENÍ REGIONALIZAČNÍCH ZNAKŮ

a) Rovnoměrný region

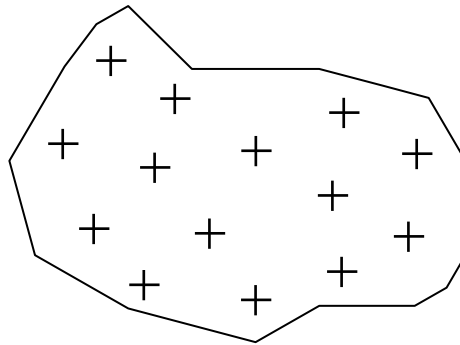
Jde o region vymezený na základě relativně rovnoměrné přítomnosti jednoho regionalizačního znaku
(např. území spadající pod suverenitu daného státu, území souvislého rozšíření černoze atd.)

nebo více regionalizačních znaků

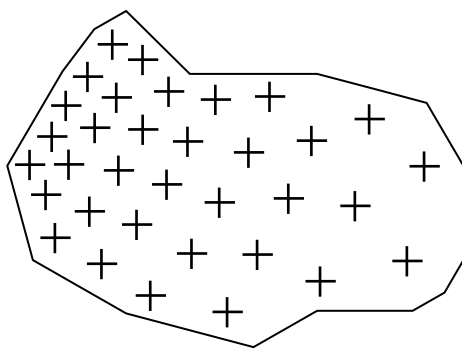
(např. území vysočin se souvislým rozšířením podzolů).

Obr. Region rovnoměrný a regiony nerovnoměrné

a) Rovnoměrný region

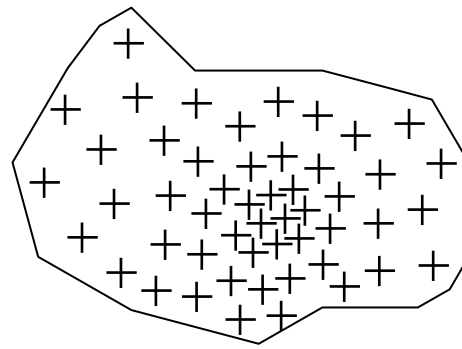

b) Nerovnoměrný region

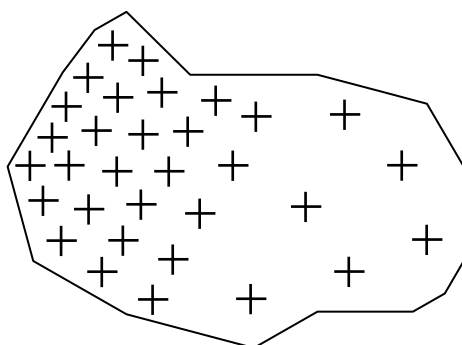

bezjaderný

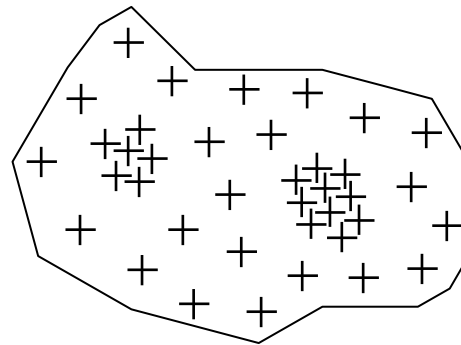
k
o
n
t
i
n
u
á
l
n
ě

jaderný

k
o
n
t
r
a
s
t
n
ě

b) Nerovnoměrný region

Jde o region vymezený na základě nerovnoměrné přítomnosti jednoho regionalizačního znaku

(např. různá hustota obyvatelstva nebo ježků na území České republiky, území s různou intenzitou hlučnosti resp. exhalací kolem dopravního uzlu, území s různou intenzitou srážek, území dojížděky do zaměstnání do průmyslového střediska atd.)

nebo více regionalizačních znaků

(např. území města vymezené na základě hustoty obyvatelstva, dopravní dostupnosti a intenzity dojížděky do zaměstnání a za službami).

Další specifikace přítomnosti znaku může tkvět v stanovení intervalu v němž se může pohybovat různá intenzita jevu ap.

Nerovnoměrné regiony můžeme ještě dále **členit na:**

Region kontinuálně nerovnoměrný

Jde o region v němž se v rámci stanoveného intervalu mění znak z územního hlediska plynule.

Region kontrastně nerovnoměrný

Jde o region v němž se v rámci stanoveného intervalu mění znak z územního hlediska skokově.

Z kontrastních regionů se přitom nejčastěji zabýváme specifickým případem = jaderný region spádový. Někdy se tomuto regionu také říká **NODÁLNÍ**.

Většinou je za nodální region označováno území, funkčně sjednocované toky hmoty, energie a informací, probíhajícími po určitých drahách

převážně mezi jádrem (které má v tomto případě charakter uzlu resp. střediska) a jeho zázemím.

Příkladem spádového vztahu jádra a jeho zázemí může být vztah města a k němu spádující oblasti při vzájemném zabezpečování výrobků, služeb, pracovní síly, informací atd.

Určujícím kritériem vymezení tohoto regionu je intenzita přímých vazeb mezi prvky jádra a prvky zázemí.

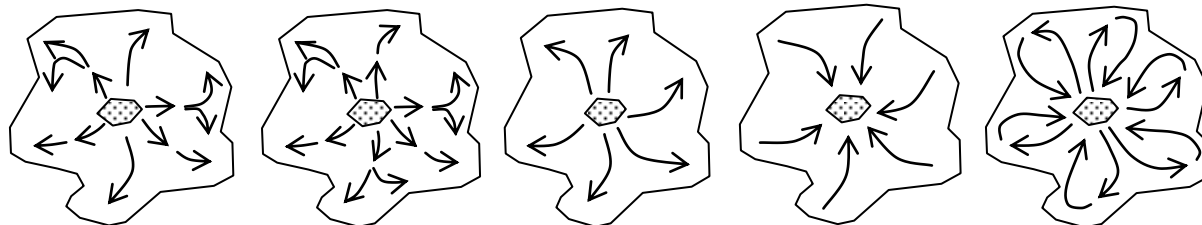
Navíc můžeme regionální zázemí ještě podrobněji strukturovat i podle intenzity vazeb.

Spádový region může být **také** dostředivý (např. *dojíždka za kulturou*), odstředivý (např. *rozvoz a odbyt ve středisku vyrobeného zboží po zázemí*) nebo oboustranný.

Zároveň přitom může být jednokriteriální (např. *jen dojíždka do zaměstnání, jen do školy, do zdravotního zařízení, za službami či zbožím jednoho druhu apod.*), nebo vícekriteriální (tj. komplexně pojímaná souhrnná dojíždka do zaměstnání, do škol a za službami nejrůznějšího druhu jakož i odbyt střediskových aktivit v zázemí ap.).

Obr. 18 Varianty spádových regionů

a) koncentrické

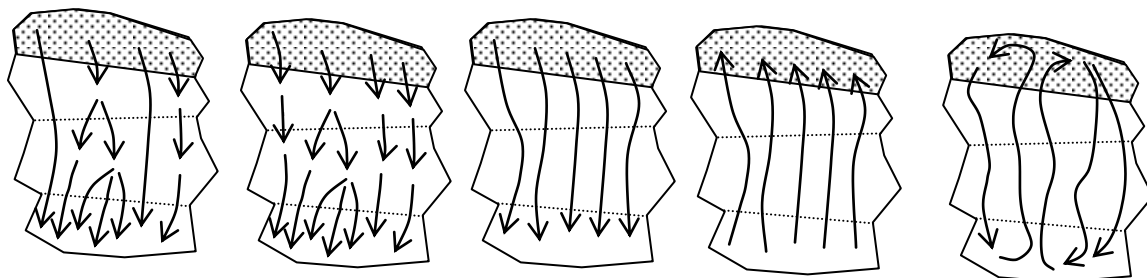
kombinace
přímého a
kaskádového

kaskádový

přímo
odstředivý

přímo
dostředivý

přímo
obousměrný

b) pásové

9.3. JÁDRA A ZÁZEMÍ REGIONŮ

Jádro regionu může mít charakter **těžiště** (u regionů nevztahových) nebo **střediska** popř. **uzlu** (u regionů vztahových).

a) existence jader regionů, jejich počet a hierarchie

Můžeme regiony dělit na:

– bezjaderné

např. les

– jaderné

Jaderné regiony můžeme dále dělit na

– jednojaderné

– vícejaderné

Vícejaderné regiony můžeme dle jejich hierarchie dělit ještě na regiony:

– s nehierarchizovanými jádry

(např. sídelní konurbace provazující střediska zhruba stejného řádu)

– s hierarchizovanými jádry

(např. sídelní aglomerace provazující jedno středisko vyššího řádu s menšími středisky nižšího řádu)

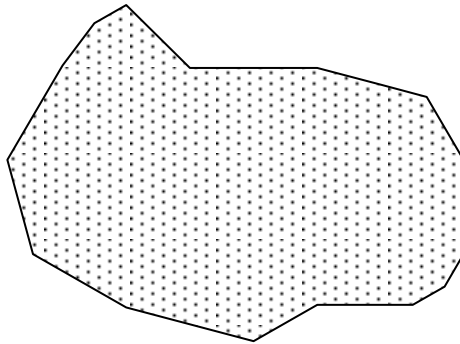
b) míra kontrastnosti sousedních regionů a jejich jader

Ostré ohraničení některých regionů ukazuje, že **se vzdáleností od jádra vůbec nemusí narůstat**

vlastnosti sousedních regionů. Zvláště markantně to bylo vidět u politických regionů v období studené války.

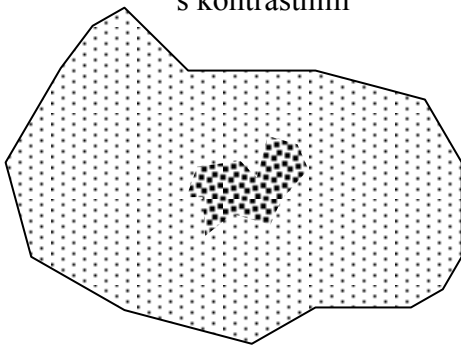
Obr. Region bezjaderný a regiony jaderné

a) Region bezjaderný

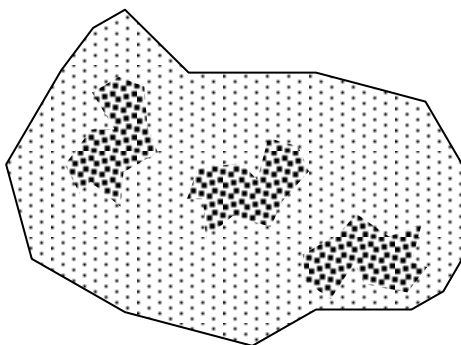
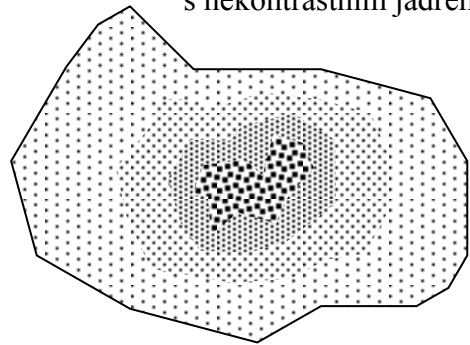
b) Regiony jaderné

s kontrastním

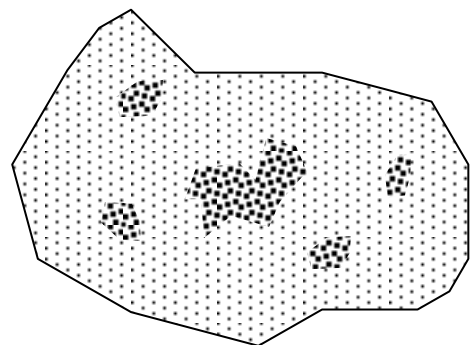
j
e
d
n
o
j
a
d
e
r
n
ý

s nekontrastním jádrem

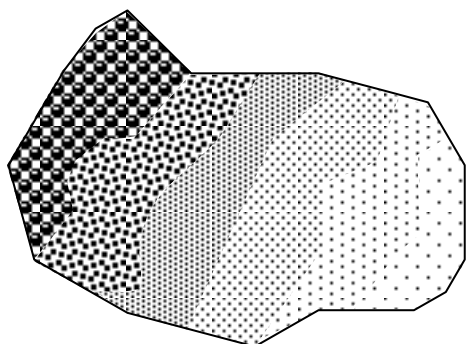
s nehierarchizovanými

v
í
c
e
j
a
d
e
r
n
ý

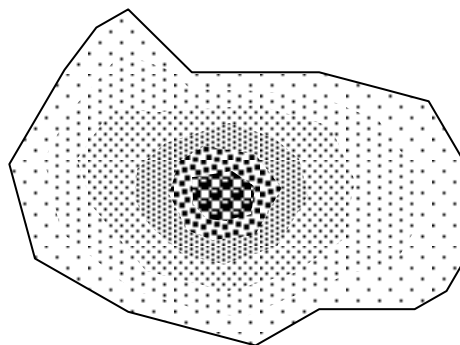
s hierarchizovanými

Obr. 20 Jaderné regiony pásové a koncentrické

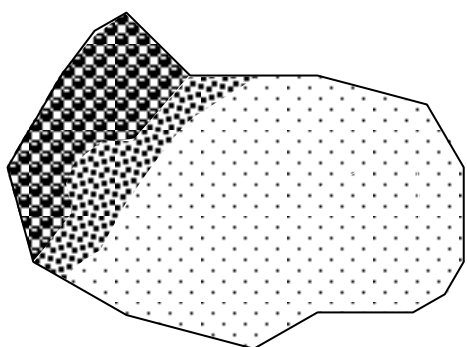

pásový

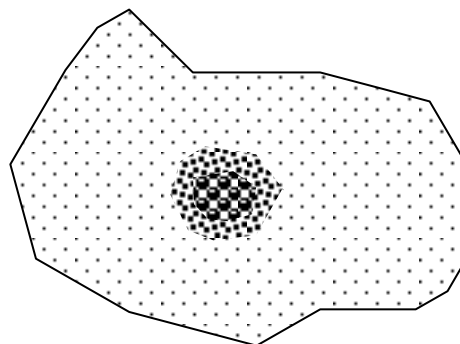
k
o
n
t
i
n
u
á
l
n
ě

koncentrický

k
o
n
t
r
a
s
t
n
ě

9.4. HRANICE REGIONU

Dnes ho používáme pojem hranice především k vyjádření toho, kde končí územní rozšíření určitého jevu nebo kde aspoň končí dominance tohoto jevu nad jinými jevy.

Každý objekt má hranice, které ho vymezují vůči jiným objektům. V tom spočívá i možnost územní diferenciace geografické sféry.

Hranice mezi objekty je **relativní i objektivní**—žádná hranice neznamenaá absolutní přerušení souvislosti jevů.

Samozřejmě, že jestliže různí lidé **ze stejného konkrétního geografického územního objektu** vyabstrahují **různé regiony**, vede to i k tomu, že jim vymezují **různé hranice**.